

Квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет туралы үлгілік ережені бекіту туралы

Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Төрағасының 2023 жылғы 31 наурыздағы №112 бұйрығы. Қазақстан Республикасының Әділет министрлігінде 2023 жылғы 31 наурызда №32211 болып тіркелді

«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабының 3-тармағына сәйкес БҰЙЫРАМЫН:

1. Квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтер туралы қоса беріліп отырған Үлгілік ереже бекітілсін.

2. Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Превенция қызметі заңнамада белгіленген тәртіппен:

1) осы бұйрықты Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде мемлекеттік тіркеуді;

2) осы бұйрық ресми жарияланғаннан кейін, оны Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) интернет-ресурсында орналастыруды қамтамасыз етсін.

3. Осы бұйрықтың орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Төрағасының бірінші орынбасарына жүктелсін.

4. Осы бұйрық алғашқы ресми жарияланған күнінен кейін, күнтізбелік он күн өткен соң қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет)

Квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтер туралы үлгілік ереже

«КЕЛІСІЛДІ»

Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика министрілігі
Қазақстан Республикасы Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің
(Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) Төрағасы
2023 жылғы 31 наурыздағы №112 бұйрығына қосымша

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Осы квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтер туралы үлгілік ереже (бұдан әрі — Үлгілік ереже) "Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы" Қазақстан Республикасы Заңының 16-бабының 3-тармағына сәйкес әзірленді (бұдан әрі — Заң).

2. Осы Үлгілік ереже квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің функцияларын орындайтын құрылымдық бөлімшелердің немесе адамдардың мақсаттарын, міндеттерін, қағидаттарын, функцияларын, өкілеттіктерін айқындайды.

3. Квазимемлекеттік сектор субъектілері өз қызметінің ерекшелігін негізге ала отырып, осы Үлгілік ережені ескере отырып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс қызметтер туралы ережені бекітеді.

4. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтер туралы ереже квазимемлекеттік сектор субъектісінің ресми интернет-ресурсында орналастырылады және барлық жұмыскерлердің назарына жеткізіледі.

5. Осы Үлгілік ережеде мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс — квазимемлекеттік сектор субъектілері мен оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі заңнамасын сақтауын қамтамасыз ету жөніндегі функция;

2) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау — сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және зерделеу;

3) мүдделер қақтығысы — жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдардың, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті берілген адамдардың, оларға теңестірілген адамдардың, лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, мұндай жағдайда аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өз лауазымдық міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына алып келуі мүмкін;

4) сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық — заңда әкімшілік немесе қылмыстық жауаптылық белгіленген, сыбайлас жемқорлық белгілері бар құқыққа қарсы кінәлі іс-әрекет (әрекет немесе әрекетсіздік);

5) сыбайлас жемқорлық тәуекелі — сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі;

6) сыбайлас жемқорлықтың алдын алу — сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл субъектілерінің алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу жолымен сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі;

7) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган — Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын қалыптастыруды және іске асыруды және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы үйлестіруді, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың алдын алуды, анықтауды, жолын кесуді, ашуды және тергеуді жүзеге асыратын мемлекеттік орган және оның аумақтық бөлімшелері.

6. Квзимемлекеттік сектор субъектілеріне негізгі міндеті осы ұйымның және оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын сақтауын қамтамасыз ету болып табылатын сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функцияларын орындайтын құрылымдық бөлімше немесе жауапты тұлға айқындалады.

Бұл ретте, сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функцияларын орындайтын жауапты тұлға мүдделердің ықтимал қақтығысы ескеріле отырып айқындалады.

7. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функцияларын орындайтын құрылымдық бөлімшені немесе жауапты тұлға квзимемлекеттік сектор субъектісінің директорлар кеңесі, байқау кеңесі (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органының шешімімен, көрсетілген органдар болмаған жағдайда, квзимемлекеттік сектор субъектісінің басшысы айқындалады.

8. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет өз өкілеттіктерін квзимемлекеттік сектор субъектісінің атқарушы органынан, лауазымды адамдарынан тәуелсіз жүзеге асырады, директорлар кеңесіне, байқау кеңесіне (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органына есеп береді және Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасы талаптарының сақталуын қамтамасыз ету кезінде тәуелсіз болып табылады.

9. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметке әдіснамалық қолдауды сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган және оның аумақтық бөлімшелері көрсетеді.

10. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет функциясын квзимемлекеттік сектор субъектісінің басқа құрылымдық бөлімшелерінің функцияларымен ұштастыруға жол берілмейді.

11. Егер Заңмен, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы халықаралық стандарттармен осы Үлгілік ережеде көзделмеген сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті ұйымдастыруға қойылатын талаптар мен тәсілдер белгіленген жағдайда, осы талаптар мен тәсілдерді квзимемлекеттік сектор субъектісінің директорлар кеңесі, байқау кеңесі (ол болған кезде) немесе

өзге де тәуелсіз басқару органы, көрсетілген органдар болмаған жағдайда квзимемлекеттік сектор субъектісінің басшысы бекітеді.

2-тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің мақсаттары, міндеттері, қағидаттары, функциялары мен өкілеттіктері

12. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет қызметінің негізгі мақсаты квзимемлекеттік сектордың тиісті субъектілері мен оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын сақтауын қамтамасыз ету, сондай-ақ сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-шаралардың іске асырылуына мониторинг жүргізу болып табылады.

13. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің міндеттері:

1) квзимемлекеттік сектор субъектілері мен оның қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды ескерту және алдын алу құралдарын енгізуін қамтамасыз ету;

2) квзимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралар жүйесін тиімді іске асыру;

3) квзимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуді қамтамасыз ету;

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша сыртқы реттеу талаптарының және үздік халықаралық практиканың сақталуын қамтамасыз ету;

5) Заңға сәйкес, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың негізгі қағидаттарының сақталуын қамтамасыз ету;

14. Квзимемлекеттік сектор субъектісі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс функцияларын енгізу және жүзеге асыру кезінде мынадай қағидаттарды басшылыққа алады:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс функцияларын орындау үшін бөлінетін өкілеттіктер мен ресурстардың жеткіліктілігі;

2) басшылықтың сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс тиімділігіне мүдделілігі;

3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет қызметінің ақпараттық ашықтығы;

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің тәуелсіздігі;

5) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті жүзеге асырудың үздіксіздігі;

6) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенсті жетілдіру;

7) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс функцияларын жүзеге асыратын мамандардың құзыреттерін үнемі арттыру.

15. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функциялары:

1) келесі құжаттардың әзірленуін қамтамасыз етеді:

- квзимемлекеттік сектор субъектісінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылының ішкі саясаты;
- квзимемлекеттік сектор субъектісінің қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі нұсқаулық;
- квзимемлекеттік сектор субъектілеріне мүдделер қақтығысын анықтау мен реттеудің ішкі саясаты;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамаға сәйкес сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі ішкі іс-шаралар жоспары;
- квзимемлекеттік сектор субъектісі қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзу фактілері немесе ықтимал бұзушылықтары туралы хабардар ету тәртібін регламенттейтін құжат;
- корпоративтік әдеп пен мінез-құлық мәселелерін регламенттейтін құжат;

2) квазимемлекеттік сектор субъектілеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттың тиімділігіне қатысты ақпарат жинауды, өңдеуді, қорытуды, талдауды және бағалауды жүзеге асырады;

3) "Сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік қағидаларын бекіту туралы" Қазақстан Республикасы Мемлекеттік қызмет істері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі Төрағасының 2016 жылғы 19 қазандағы №12 бұйрығымен бекітілген сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізудің үлгілік (нормативтік құқықтық актілерді мемлекеттік қағидаларына тіркеу тізілімінде тіркелген №14441) сәйкес квазимемлекеттік сектор субъектісінің қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне ішкі талдау жүргізуді үйлестіреді;

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның және квазимемлекеттік сектор субъектісінің бірінші басшыларының бірлескен шешімі бойынша жүргізілетін квазимемлекеттік сектор субъектісінің қызметіндегі сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін сыртқы талдауға қатысады;

5) квазимемлекеттік сектор субъектісінде анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдеріне және оларды митигациялау және жою бойынша қабылданатын шараларға мониторингті жүзеге асырады;

6) квазимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру мәселелері бойынша түсіндіру іс-шараларын жүргізеді;

7) квазимемлекеттік сектор субъектісінің қызметкерлері үшін сыбайлас жемқорлыққа қарсы оқыту семинарларын ұйымдастырады;

8) квазимемлекеттік сектор субъектісі қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саясатын және корпоративтік әдеп пен мінез құлық мәселелерін сақтауын бақылауды қамтамасыз етеді;

9) квазимемлекеттік сектор субъектісінің ұжымында жалпы қабылданған моральдық-әдеп нормаларына сәйкес келетін өзара қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыруға жәрдемдеседі;

10) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет құзыреті шеңберінде мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілеттік берілген адамдарға теңестірілген адамдардың Занда белгіленген қаржылық бақылау шараларын және сыбайлас жемқорлыққа қарсы шектеулерді сақтауын қамтамасыз етеді;

11) квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері жөніндегі ішкі іс-шаралар жоспарын орындауына мониторинг әзірлейді және жүргізеді;

12) мүдделер қақтығысын, оның ішінде квазимемлекеттік сектор субъектісін жұмысқа орналастыру, сатып алу және бизнес-процестер мәселелерін анықтау, мониторингілеу және реттеу жөнінде шаралар қабылдайды;

13) квазимемлекеттік сектор субъектісінде сыйлықтар беру және алу мәселелерін реттеу жөнінде шаралар қабылдайды;

14) контрагенттердің сенімділігін кешенді тексеруді жүзеге асырады;

15) квазимемлекеттік сектор субъектісіндегі сыбайлас жемқорлық фактілері туралы өтініштер (шағымдар) негізінде қызметтік тексерулер жүргізеді және / немесе оларға қатысады;

16) квазимемлекеттік сектор субъектілеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамадағы, сыбайлас жемқорлыққа байланысты істер бойынша сот практикасындағы өзгерістерге мониторинг пен талдау жүргізеді;

17) квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелері мен қызметкерлерінің сыбайлас жемқорлыққа қарсы шараларды іске асыру тиімділігіне бағалау жүргізеді;

18) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша квазимемлекеттік сектор субъектісінің құ-

рылымдық бөлімшелері мен қызметкерлерінің ақпаратын тыңдайды;

19) квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысына анықталған сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін жою, квазимемлекеттік сектор субъектісінің қызметін ұйымдастырудың ішкі процестерінің тиімділігін арттыру жөнінде ұсынымдар енгізеді;

20) квазимемлекеттік сектор субъектісі қызметінің ерекшелігіне қарай мұндай функциялар тәуелсіздікке әсер етпейтін және мүдделер қақтығысының туындауына әкеп соқпайтын жағдайда комплаенс, іскерлік әдеп, орнықты даму және басқалар мәселелеріне байланысты функцияларды жүзеге асырады;

21) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органмен және мемлекеттік органдармен, квазимемлекеттік сектор субъектілерімен, қоғамдық бірлестіктермен, сондай-ақ өзге де жеке және заңды тұлғалармен өзара іс-қимыл жасайды;

16. Квазимемлекеттік сектор субъектісінің директорлар кеңесінің, байқау кеңесінің (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органының шешімімен көрсетілген органдар болмаған жағдайда, квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет басшысын тағайындауды жүзеге асырады және оның өкілеттік мерзімін, сыйақы мөлшерін және еңбекке ақы төлеудің шарттарын айқындайды.

17. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің басшысы сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметке жүктелген міндеттердің орындалуын және функциялардың жүзеге асырылуын қамтамасыз етеді.

18. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет басшысының ұсынуы бойынша квазимемлекеттік сектор басшысының шешімімен сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет қызметкерлерінің құрылымы, штат саны (сандық құрамы), өкілеттік мерзімі, жұмыс тәртібі және еңбегіне ақы төлеудің өзге де шарттары айқындалады және оларды тағайындау жүзеге асырылады.

19. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет басшысының және қызметкерлерінің функционалдық міндеттері, құқықтары мен жауапкершілігі лауазымдық нұсқаулықтармен немесе сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтер туралы ереженің негізінде әзірленетін қызметкердің қызметтік құқықтары мен міндеттерін айқындайтын құжаттармен айқындалады және оларды квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысы бекітеді.

20. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің басшысы квазимемлекеттік сектор субъектісінің директорлар кеңесіне, байқау кеңесіне (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органына сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің құрылымы мен штат кестесі бойынша, көрсетілген органдар болмаған жағдайда, квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысына ұсыныс береді.

21. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің атынан квазимемлекеттік сектор субъектісінің басқа құрылымдық бөлімшелеріне, сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің құзыретіне кіретін мәселелер бойынша ведомстволар мен ведомствоға бағынысты ұйымдарға жіберілетін құжаттар мен сауалдарға сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің басшысы қол қояды.

22. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің басшысы мен қызметкерлері комплаенс саласындағы уәкілетті органдар мен кәсіптік ұйымдар өткізетін оқыту іс-шараларына қатысу арқылы үнемі кәсіби біліктілігін арттыруы қажет.

23. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет өз қызметінің шеңберінде:

1) квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелерінен ақпарат пен материалдарды, оның

ішінде коммерциялық және қызметтік құпияны құрайтын материалдарды сұратады және алады;

2) көрсетілген органдар болмаған жағдайда, квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысына директорлар кеңесінің, байқау кеңесінің (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органының қарауына олардың құзыретіне жататын мәселелерді шығаруға бастамашылық жасайды;

3) ықтимал сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар немесе Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс қимыл туралы заңнамасын бұзушылықтар туралы келіп түсетін хабарламалар бойынша қызметтік тексерулер жүргізеді;

4) квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшылары мен басқа да қызметкерлерінен қызметтік тергеу шеңберінде жазбаша түсіндірмелер беруді талап етеді;

5) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын жетілдіру жөнінде ұсыныстар әзірлейді және оларды сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жібереді;

6) өз құзыреті шегінде ішкі құжаттардың жобаларын әзірлеуге қатысады;

7) квазимемлекеттік сектор субъектісінің қызметкерлерінің квазимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзудың болуы немесе ықтимал мүмкіндігі туралы хабарлауы не квазимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралардың тиімділігін арттыру жөнінде ұсыныстар енгізу үшін ақпараттандыру арналарын құрады;

24. Өз қызметін жүзеге асыру кезінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет:

1) квазимемлекеттік сектор субъектісі және оның үлестес тұлғалары туралы ақпараттың, сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс функцияларын жүзеге асыру кезеңінде белгілі болған инсайдерлік ақпараттың, егер онда дайындалып жатқан және (немесе) жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық туралы деректер болмаса, құпиялылығын сақтайды;

2) квазимемлекеттік сектор субъектісінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелері бойынша сыбайлас жемқорлықтың, корпоративтік Әдеп кодексінің және өзге де ішкі құжаттардың бұзылуының болжамды немесе нақты фактілері бойынша жүгінген адамдардың құпиялылығын қамтамасыз етеді;

3) квазимемлекеттік сектор субъектісінің директорлар кеңесін, байқау кеңесін (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органын, ал көрсетілген органдар болмаған жағдайда, квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысын сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзудың болуымен немесе ықтимал мүмкіндігімен байланысты кез келген жағдайлар туралы уақтылы хабардар етеді;

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның назарына белгілі болған дайындалып жатқан, жасалатын немесе жасалған сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жағдайлары туралы хабарлайды;

5) квазимемлекеттік сектор субъектісінің белгіленген жұмыс режиміне кедергі келтірмейді;

6) қызметтік және кәсіби этиканы сақтайды.

25. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің қызметкерлеріне:

1) алдыңғы үш жыл ішінде олар қатысқан процестерді тексеруге қатысуға;

2) тексерудің бейтараптығына нұқсан келтіретін немесе осындай зиян келтіретін ретінде қабылданатын кез келген әрекетке қатысуға;

3) құпия ақпаратты жеке мүддеге пайдалануға;

4) іскерлік этика нормаларын бұзуға;

5) нәтижесінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің тәуелсіздігіне, объективтілігіне және бейтараптылығына нұқсан келтіруі мүмкін не осындай залал келтіретін ретінде қабылдануы мүмкін сыйлықтарды қабылдау және көрсетілетін қызметтерді пайдалануға;

6) мүдделер қақтығысына әкелуі мүмкін тексерулерге, қызметтік тергеулерге және басқа да іс-шараларға қатысуға болмайды.

26. Квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшылығы:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің қызметін жүзеге асыру үшін тиімді орта құруға жәрдемдесу, оның мақсаттарын, міндеттерін, функцияларын мен міндеттерін орындауға, құқықтарын іске асыруға жәрдемдесуі;

2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің қызметін әкімшілік (ұйымдық-техникалық) қамтамасыз етуді жүзеге асыру, оның ішінде ақпараттық жүйелер мен қосымшаларды (қажетті дерекқорларға қолжетімділікті) және өзге де тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді қоса алғанда, оның қызметі үшін қажетті мүмкіндіктермен, активтермен және ресурстармен қамтамасыз етуі;

3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің басшысы мен қызметкерлеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің қызметі, әлеуметтік және коммуникациялық дағдылар мен құзыреттер мәселелері бойынша оқыту және сертификаттау мүмкіндіктерін беруі қажет.

27. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелерімен өзара іс-қимылы жұмыстағы өзара сыпайылық пен дұрыстық негізінде құрылады.

28. Квазимемлекеттік сектор субъектісінің құрылымдық бөлімшелерінің қызметкерлері сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметіне келесідей жәрдемдеседі:

1) осы Үлгілік ереженің 14-тармағы 1) тармақшасында белгіленген ерекшеліктерді ескере отырып, сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің міндеттері мен функцияларын жүзеге асыру үшін қажетті құжаттар мен ақпаратты ұсыну;

2) анықталған тәуекелдер мен бұзушылықтарды объективті талқылау;

3) туындайтын мәселелер мен проблемаларды бірлесіп шешу.

3-тарау. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің есептілігі

29. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет квазимемлекеттік сектор субъектісінде қабылданған сыбайлас жемқорлыққа қарсы шаралар бойынша ақпаратты тоқсан сайын сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органға жібереді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті органның сұрау салуы бойынша квазимемлекеттік сектор субъектілеріне қабылданған сыбайлас жемқорлыққа қарсы шаралар бойынша қосымша ақпарат жібереді.

30. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет квазимемлекеттік сектор субъектісінің директорлар кеңесіне, байқау кеңесіне (ол болған кезде) немесе Қазақстан Республикасының заңнамасымен айқындалған өзге де тәуелсіз басқару органына, ал көрсетілген органдар болмаған жағдайда, квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысына мерзімді түрде есеп береді.

Квазимемлекеттік сектор субъектісінің басшысы тарапынан ықтимал сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары туындаған жағдайда сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет Заңының 1-тармағына сәйкес уәкілетті 24-бабы мемлекеттік органдарға жүгінеді.

Об утверждении Типового положения об антикоррупционных комплаенс-службах в субъектах квазигосударственного сектора

Приказ Председателя Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционной службы) от 31 марта 2023 года №112. Зарегистрирован в Министерстве юстиции Республики Казахстан 31 марта 2023 года №32211

В соответствии с статьи 16 Закона Республики пунктом 3 Казахстан «О противодействии коррупции» ПРИКАЗЫВАЮ:

1. Утвердить прилагаемое Типовое положение об антикоррупционных комплаенс-службах в субъектах квазигосударственного сектора.

2. Службе превенции Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционной службы) в установленном законодательством порядке обеспечить:

1) государственную регистрацию настоящего приказа в Министерстве юстиции Республики Казахстан;

2) размещение настоящего приказа на интернет-ресурсе Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционной службы) после его официального опубликования.

3. Контроль за исполнением настоящего приказа возложить на Первого заместителя Председателя Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционной службы).

4. Настоящий приказ вводится в действие по истечении десяти календарных дней после дня его первого официального опубликования.

Председатель Агентства Республики Казахстан
по противодействию коррупции (Антикоррупционной службы)

Типовое положение об антикоррупционных комплаенс-службах в субъектах квазигосударственного сектора

«СОГЛАСОВАН»

Министерство национальной экономики Республики Казахстан

Приложение

к приказу Председателя Агентства Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционной службы) от 31 марта 2023 года №112

Глава 1. Общие положения

1. Настоящее типовое положение об антикоррупционных комплаенс-службах в субъектах квазигосударственного сектора (далее — Типовое положение) разработано в соответствии с статьи 16 Закона Республики Казахстан пунктом 3 "О противодействии коррупции" (далее — Закон).

2. Настоящее Типовое положение определяет цели, задачи, принципы, функции и полномочия структурных подразделений или лиц, исполняющих функции

антикоррупционных комплаенс-служб в субъектах квазигосударственного сектора.

3. Субъекты квазигосударственного сектора исходя из специфики своей деятельности утверждают Положение об антикоррупционных комплаенс-службах с учетом настоящего Типового положения.

4. Положение об антикоррупционных комплаенс-службах размещается на официальном интернет-ресурсе субъекта квазигосударственного сектора и доводится до сведения всех работников.

5. В настоящем Типовом положении используются следующие основные понятия:

1) антикоррупционный комплаенс — функция по обеспечению соблюдения субъектами квазигосударственного сектора и его работниками законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции;

2) внутренний анализ коррупционных рисков — выявление и изучение причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений;

3) конфликт интересов — противоречие между личными интересами лиц, занимающих ответственную государственную должность, лиц, уполномоченных на выполнение государственных функций, лиц, равных с ним, должностных лиц и их должностными полномочиями, при котором личные интересы указанных лиц могут привести к неисполнению и (или) ненадлежащему исполнению ими своих должностных обязанностей;

4) коррупционное правонарушение — имеющее признаки коррупции противоправное виновное деяние (действие или бездействие), за которое законом установлена административная или уголовная ответственность;

5) коррупционный риск — возможность возникновения причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений;

6) предупреждение коррупции — деятельность субъектов противодействия коррупции по изучению, выявлению, ограничению и устранению причин и условий, способствующих совершению коррупционных правонарушений, путем разработки и внедрения системы превентивных мер;

7) уполномоченный орган по противодействию коррупции — государственный орган, осуществляющий формирование и реализацию антикоррупционной политики Республики Казахстан и координацию в сфере противодействия коррупции, а также предупреждение, выявление, пресечение, раскрытие и расследование коррупционных правонарушений, и его территориальные подразделения.

8. В субъекте квазигосударственного сектора определяется структурное подразделение или ответственное лицо, исполняющее функции антикоррупционной комплаенс-службы, основной задачей которой является обеспечение соблюдения данной организацией и ее работниками законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции.

При этом ответственное лицо, исполняющее функции антикоррупционной комплаенс-службы, определяется с учетом потенциального конфликта интересов.

7. Структурное подразделение или ответственное лицо, исполняющее функции антикоррупционной комплаенс-службы, определяется решением совета директоров, наблюдательного совета (при его наличии) или иного независимого органа управления субъекта квазигосударственного сектора, в случае отсутствия указанных органов, руководителем субъекта квазигосударственного сектора.

8. Антикоррупционная комплаенс-служба осуществляет свои полномочия независимо от исполнительного органа, должностных лиц субъекта квазигосударственного сектора, подотчетна совету директоров, наблюдательному совету (при его наличии) или иному независимому органу управления и является независимой при обеспечении соблюдения требований законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции.

9. Методологическая поддержка антикоррупционной комплаенс-службе оказывается уполномоченным органом по противодействию коррупции и его территориальными подразделениями.

10. Не допускается совмещение функций антикоррупционной комплаенс-службы с функциями других структурных подразделений субъекта квазигосударственного сектора.

11. В случае, если Законом, международными стандартами в сфере противодействия коррупции установлены требования и подходы к организации антикоррупционного комплаенса, не предусмотренные настоящим Типовым положением, данные требования и подходы утверждаются советом директо-

ров, наблюдательным советом (при его наличии) или иным независимым органом управления субъекта квазигосударственного сектора, в случае отсутствия указанных органов, руководителем субъекта квазигосударственного сектора.

Глава 2. Цели, задачи, принципы, функции и полномочия антикоррупционных комплаенс-служб

12. Основной целью деятельности антикоррупционной комплаенс-службы является обеспечение соблюдения соответствующим субъектом квазигосударственного сектора и его работниками законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции, а также мониторинг за реализацией мероприятий по противодействию коррупции.

13. Задачи антикоррупционной комплаенс-службы:

1) обеспечение внедрения инструментов предупреждения и превенции коррупционных правонарушений субъектом квазигосударственного сектора и его работниками;

2) эффективная реализация системы мер по противодействию коррупции в субъекте квазигосударственного сектора;

3) обеспечение проведения в субъекте квазигосударственного сектора внутреннего анализа коррупционных рисков;

4) обеспечение соблюдения внешних регуляторных требований и наилучшей международной практики по вопросам противодействия коррупции;

5) обеспечение соблюдения основных принципов противодействия коррупции в соответствии с Законом.

14. Субъект квазигосударственного сектора, при внедрении и осуществлении функций антикоррупционного комплаенса руководствуется следующими принципами:

1) достаточность полномочий и ресурсов, выделяемых для выполнения функций антикоррупционного комплаенса;

2) заинтересованность руководства в эффективности антикоррупционного комплаенса;

3) информационная открытость деятельности антикоррупционной комплаенс-службы;

4) независимость антикоррупционной комплаенс-службы;

5) непрерывность осуществления антикоррупционного комплаенса;

6) совершенствование антикоррупционного комплаенса;

7) постоянное повышение компетенций специалистов, осуществляющих функции антикоррупционного комплаенса.

15. Функции антикоррупционной комплаенс-службы:

1) обеспечивает разработку:

- внутренней политики противодействия коррупции субъекта квазигосударственного сектора;
- инструкции по противодействию коррупции для работников субъекта квазигосударственного сектора;
- внутренней политики выявления и урегулирования конфликта интересов в субъекте квазигосударственного сектора;
- антикоррупционного стандарта, в соответствии с законодательством по противодействию коррупции;
- внутреннего плана мероприятий по вопросам противодействия коррупции;
- документа регламентирующий порядок информирования работниками субъекта квазигосударственного сектора о фактах или возможных нарушениях антикоррупционного законодательства;
- документа, регламентирующий вопросы корпоративной этики и поведения;

2) осуществляет сбор, обработку, обобщение, анализ и оценку информации, касающейся эффективности антикоррупционной политики в субъекте квазигосударственного сектора;

3) координирует проведение внутреннего анализа коррупционных рисков в деятельности субъекта квазигосударственного сектора в соответствии с Типовыми правилами проведения внутреннего анализа коррупционных рисков, правилами утвержденными приказом Председателя Агентства Республики Казахстан по делам государственной службы и противодействию коррупции от 19 октября 2016 года № 12 "Об утверждении Типовых правил проведения внутреннего анализа коррупционных рисков" (зарегистрирован в Реестре государственной регистрации нормативных правовых актов под № 14441);

4) участвует во внешнем анализе коррупционных рисков в деятельности субъекта квазигосударственного сектора, проводимом по совместному решению первых руководителей уполномоченного органа по противодействию коррупции и субъекта квазигосударственного сектора;

5) осуществляет мониторинг выявленных коррупционных рисков в субъекте квазигосударственного сектора и принимаемых мер по их митигации и устраниению;

6) проводит разъяснительные мероприятия по вопросам противодействия коррупции и формированию антикоррупционной культуры в субъекте квазигосударственного сектора;

7) организует антикоррупционные обучающие семинары для работников субъекта квазигосударственного сектора;

8) обеспечивает контроль за соблюдением работниками субъекта квазигосударственного сектора политики противодействия коррупции и вопросов корпоративной этики и поведения;

9) содействует формированию культуры взаимоотношений, соответствующей общепринятым морально-этическим нормам в коллективе субъекта квазигосударственного сектора;

10) обеспечивает соблюдение лицами, приравненными к лицам, уполномоченным на выполнение государственных функций, мер финансового контроля и антикоррупционных ограничений, установленных Законом, в рамках компетенции антикоррупционной комплаенс-службы;

11) разрабатывает и проводит мониторинг исполнения структурными подразделениями субъекта квазигосударственного сектора внутреннего плана мероприятий по вопросам противодействия коррупции;

12) принимает меры по выявлению, мониторингу и урегулированию конфликта интересов, в том числе в вопросах трудоустройства, закупок и бизнес-процессов субъекта квазигосударственного сектора;

13) принимает меры по урегулированию вопросов дарения и получения подарков в субъекте квазигосударственного сектора;

14) осуществляет комплексную проверку благонадежности контрагентов;

15) проводит служебные проверки на основе обращений (жалоб) о фактах коррупции в субъекте квазигосударственного сектора и/или участвует в них;

16) проводит мониторинг и анализ изменений в антикоррупционном законодательстве, судебной практики по делам, связанным с коррупцией в субъекте квазигосударственного сектора;

17) проводит оценку эффективности реализации антикоррупционных мер структурными подразделениями и работниками субъекта квазигосударственного сектора;

18) заслушивает информацию структурных подразделений и работников субъекта квазигосударственного сектора по вопросам противодействия коррупции;

19) вносит руководителю субъекта квазигосударственного сектора рекомендации по устранению выявленных коррупционных рисков, повышению эффективности внутренних процессов организации деятельности субъекта квазигосударственного сектора;

20) в зависимости от специфики деятельности субъекта квазигосударственного сектора осуществляет функции, связанные с вопросами комплаенс, деловой этики, устойчивого развития, если такие функции не влияют на независимость и не создают конфликта интересов;

21) взаимодействует с уполномоченным органом по противодействию коррупции и государственными органами, субъектами квазигосударственного сектора, общественными объединениями, а также иными физическими и юридическими лицами.

16. Решением совета директоров, наблюдательного совета (при его наличии) или иного независимого органа управления субъекта квазигосударственного сектора, в случае отсутствия указанных органов, руководителем субъекта квазигосударственного сектора осуществляется назначение руководителя антикоррупционной комплаенс-службы и определяется срок его полномочий, размер вознаграждения и условий оплаты труда.

17. Руководитель антикоррупционной комплаенс-службы обеспечивает выполнение возложенных на антикоррупционную комплаенс-службу задач.

18. Решением руководителя субъекта квазигосударственного сектора по представлению руководителя антикоррупционной комплаенс-службы определяется структура, штатная численность (количественный состав), срок полномочий, порядок работы и иные условия оплаты труда работников антикоррупционной комплаенс-службы и осуществляется их назначение.

19. Функциональные обязанности, права и ответственность руководителя и работников антикоррупционной комплаенс-службы определяются должностными инструкциями либо документами, определяющими служебные права и обязанности работников, разрабатываемыми на основании Положения об антикоррупционных комплаенс-службах и утверждаются руководителем субъекта квазигосударственного сектора.

20. Руководитель антикоррупционной комплаенс-службы представляет совету директоров, наблюдательному совету (при его наличии) или иному независимому органу управления субъекта квазигосударственного сектора предложение по структуре и штатному расписанию антикоррупционной комплаенс-службы, в случае отсутствия указанных органов, руководителю субъекта квазигосударственного сектора.

21. Документы и запросы, направляемые от имени антикоррупционной комплаенс-службы в другие структурные подразделения субъекта квазигосударственного сектора, ведомства и подведомственные организации по вопросам, входящим в компетенцию антикоррупционной комплаенс-службы, подписываются руководителем антикоррупционной комплаенс-службы.

22. Руководителю и работникам антикоррупционной комплаенс-службы необходимо постоянно повышать профессиональную квалификацию путем участия в обучающих мероприятиях, проводимых уполномоченными органами и профессиональными организациями в области комплаенс.

23. Антикоррупционная комплаенс-служба в рамках своей деятельности:

1) запрашивает и получает от структурных подразделений субъекта квазигосударственного сектора информацию и материалы, в том числе составляющие коммерческую и служебную тайну;

2) инициирует вынесение вопросов, относящихся к их компетенции, на рассмотрение совета директоров, наблюдательного совета (при его наличии) или иного независимого органа управления субъекта квазигосударственного сектора, в случае отсутствия указанных органов, руководителю субъекта квазигосударственного сектора;

3) проводит служебные проверки по поступающим сообщениям о возможных коррупционных правонарушениях или нарушениях законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции;

4) требует от руководителей и других работников субъекта квазигосударственного сектора представления письменных объяснений в рамках служебных расследований;

5) разрабатывает предложения по совершенствованию антикоррупционного законодательства Республики Казахстан и направлять их уполномоченному органу по противодействию коррупции;

6) участвует в разработке проектов внутренних документов в пределах своей компетенции;

7) создает каналы информирования для сообщения работниками субъекта квазигосударственного сектора о фактах наличия или потенциальной возможности нарушения антикоррупционного законодательства в субъекте квазигосударственного сектора, либо внесения предложений по повышению эффективности мер по противодействию коррупции в субъекте квазигосударственного сектора;

24. При осуществлении своей деятельности антикоррупционная комплаенс-служба:

1) соблюдает конфиденциальность информации о субъекте квазигосударственного сектора и его аффилированных лицах, инсайдерской информации, ставшей известной в период осуществления функций антикоррупционного комплаенса, если в ней не содержатся данные о готовящемся и (или) совершенном коррупционном правонарушении;

2) обеспечивает конфиденциальность лиц, обратившихся по предполагаемым или фактическим фактам коррупции, нарушений корпоративного кодекса этики и иных внутренних документов по вопросам противодействия коррупции в субъекте квазигосударственного сектора;

3) своевременно информирует совет директоров, наблюдательный совет (при его наличии) или иной независимый орган управления субъекта квазигосударственного сектора, а в случае отсутствия указанных органов, руководителя субъекта квазигосударственного сектора о любых ситуациях, связанных с наличием или потенциальной возможностью нарушения антикоррупционного законодательства;

4) доводит до сведения уполномоченного органа по противодействию коррупции о ставших известными случаях готовящихся, совершаемых или совершенных коррупционных правонарушений;

5) не препятствует установлению режиму работы субъекта квазигосударственного сектора;

6) соблюдает служебную и профессиональную этику.

25. Работники антикоррупционной комплаенс-службы не должны:

1) участвовать в проверках процессов, в которых они участвовали в течение предшествующих трех лет;

2) участвовать в деятельности, которая могла бы нанести ущерб беспристрастности проверки или восприниматься как наносящая такой ущерб;

3) использовать конфиденциальную информацию в личных интересах;

4) нарушать нормы деловой этики;

5) принимать подарки и пользоваться услугами, в результате которых может быть нанесен ущерб независимости, объективности и беспристрастности антикоррупционной комплаенс-службы либо которые могут восприниматься как наносящие такой ущерб;

6) принимать участие в проверках, служебных расследованиях и других мероприятиях, которые могут привести к конфликту интересов.

26. Руководству субъекта квазигосударственного сектора необходимо:

1) способствовать созданию эффективной среды для осуществления деятельности антикоррупционной комплаенс-службы, оказывать содействие в выполнении ее цели, задач, функций и обязанностей, в реализации прав;

2) осуществлять административное (организационно-техническое) обеспечение деятельности антикоррупционной комплаенс-службы, в том числе обеспечивать необходимыми для ее деятельности возможностями, активами и ресурсами, включая, информационные системы и приложения (доступы к необходимым базам данных) и иными товарами, работами, услугами;

3) предоставлять руководителю и работникам антикоррупционной комплаенс-службы возможности обучения и сертификации по вопросам деятельности антикоррупционной комплаенс-службы, социальных и коммуникационных навыков и компетенций.

27. Взаимодействие антикоррупционной комплаенс-службы со структурными подразделениями субъекта квазигосударственного сектора строится на основе взаимной вежливости и корректности в работе.

28. Работники структурных подразделений субъекта квазигосударственного сектора оказывают антикоррупционной комплаенс-службе содействие путем:

1) предоставления документов и информации, необходимой для осуществления задач и функций антикоррупционной комплаенс-службы, с учетом особенностей, установленных подпунктом 1) пункта 14 настоящего Типового положения;

2) объективного обсуждения выявленных рисков и нарушений;

3) совместного решения возникающих вопросов и проблем.

Глава 3. Ответность антикоррупционных комплаенс-служб

29. Антикоррупционная комплаенс-служба ежеквартально направляет информацию по принятым антикоррупционным мерам в субъекте квазигосударственного сектора в уполномоченный орган по противодействию коррупции.

По запросу уполномоченного органа по противодействию коррупции направляется дополнительная информация по принятым антикоррупционным мерам в субъекте квазигосударственного сектора.

30. Антикоррупционная комплаенс-служба периодически отчитывается перед советом директоров, наблюдательным советом (при его наличии) или иным независимым органом управления субъекта квазигосударственного сектора, определенного законодательством Республики Казахстан, а в случае отсутствия указанных органов, перед руководителем субъекта квазигосударственного сектора.

При возникновении возможных коррупционных правонарушений со стороны руководителя субъекта квазигосударственного сектора антикоррупционная комплаенс-служба обращается в уполномоченные государственные органы согласно пункту 1 статьи 24 Закона.

«Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл — Қазақстан Республикасы мемлекеттік саясатының маңызды басымдығы»

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселесі мемлекет пен қоғам үшін ең өткір мәселелердің бірі десек қателеспейміз. Бүгінде сыбайлас жемқорлық ұлттық қауіпсіздікке тікелей қауіп-қатер төндіретіндей дәрежеге жетіп отырғаны да жасырын емес.

Мемлекеттік тәуелсіздіктің алғашқы күндерінен бастап Қазақстан мақсатты түрде кезең-кезеңмен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың тиімді, әлемдік стандарттарға сай институттары мен тетіктерін құру бағытымен жүріп келеді.

Елімізде қазіргі заманғы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама қолданылуда, бірқатар бағдарламалық құжаттар іске асырылуда, арнайы уәкілетті орган — Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігі (Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет) құрылды, сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет саласындағы халықаралық ынтымақтастық белсенді жүзеге асырылуда.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылда қоғам мен мемлекеттің күш-жігерін біріктіруге маңызды орын беріледі. Бұл әсіресе сыбайлас жемқорлықтан түбегейлі бас тарту мәдениетін қалыптастыру бойынша іргелі құндылықтар жүйесін нығайтуға қатысты.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Кемелұлы Тоқаевтың Жолдауларында сыбайлас жемқорлыққа қарсы жүйелі күрес жүргізу мәселелеріне ерекше назар аударылады. Ел Президенті атап өткендей, «... сыбайлас жемқорлыққа қарсы жүйелі және дәйекті күрес жүргізу біздің тұрақты басымдығымыз болып қала беруі тиіс».

«Сыбайлас жемқорлыққа қатысты қылмыс жасағандарға шартты түрде мерзімінен бұрын босату шарасы қолданылмайды. Жемқорлықпен ұсталғандардың мемлекеттік қызметте және квазимемлекеттік секторда жұмыс істеуіне өмір бойы тыйым салатын қағида қатаң сақталуы керек. Біз сыбайлас жемқорлық деректері туралы хабарлаған адамдарды заң жүзінде қорғайтын жүйе қалыптастыруымыз қажет».

Сыбайлас жемқорлықтан туындаған мәселелердің жан-жақтылығы оған қарсы іс-қимылды ұйымдастыруға жүйелі көзқарастың қажеттілігін талап етеді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың біртұтас мемлекеттік стратегиясын және осы саладағы үйлесімді саясатты әзірлеу қазіргі кезеңдегі құқықтық өзгерістердің өзекті міндеттерінің бірі.

Қазақстанның сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаты ұлттық тәжірибе мен шетелдік озық тәжірибені ескере отырып, қоғамның сұраныстары негізінде үнемі жетілдіріліп отырады.

Қазақстан Республикасы Президентінің 2022 жылғы 2 ақпандағы №802 Жарлығымен бекітілген Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатының 2022–2026 жылдарға арналған тұжырымдамасы (бұдан әрі — Тұжырымдама) алдын алу және қылмыстық-құқықтық құралдардың ақылға қонымды теңгерімі бар сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл шараларының жүйесін көздейді.

Мемлекеттің қазіргі заманғы сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаты превенцияға баса мән береді. Қылмыстық заңнаманы қатайтумен қатар, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтардың салдарымен күресуге дейін жеткізбестен, оның алдын алу және ескерту шараларына көбірек басымдық берілуде. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін анықтау және жою, жұртшылықты сыбайлас жемқорлыққа қарсы күреске кеңінен тарту міндеттері бірінші кезектегі мәселеге айналып отыр.

Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру жүйесінің алдында білім беру қызметтерінің ашықтығы мен қолжетімділігін қамтамасыз ету мақсатында сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың белсенді саясатын жалғастыру міндеті тұр.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат тұжырымдамасын іске асыру жөніндегі іс-қимыл жоспарында сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беруді кеңейту, білім берудің барлық деңгейлеріндегі білім беру бағдарламаларына сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет пен парасаттылық тақырыптарын енгізу мәселелері көзделген. Бакалавриаттың барлық мамандықтары бойынша білім беру бағдарламалары «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері» элективті пәнімен толықтырылды.

Біздің университетте бакалавриаттың барлық білім беру бағдарламаларының оқу жұмыс жоспарларына «Құқық негіздері және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет» пәні енгізіліп, оны студенттер 5 кредит көлемінде оқиды. Сонымен қатар, парасаттылық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет тақырыптары заң әдебі, заңгер қызметіндегі әдеп нормалары, ҚР қылмыстық құқығы (ерекше бөлім), криминология, заңсыз кірістерді жы-

лыстатуға қарсы іс-қимыл жүйесі, экономикалық және салықтық қылмыстарды тергеу-тексеру, экономикалық қызмет саласындағы қылмыстық құқық бұзушылықтар, сыбайлас жемқорлық және экономикалық қылмыстық құқық бұзушылықтарға қарсы іс-қимыл және басқа да пәндерді зерделеу кезінде қарастырылады.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы білім беру — адамгершілік, зияткерлік, мәдени тұрғыдан дамудың және сыбайлас жемқорлықты қабылдамаудағы азаматтық ұстанымды қалыптастыру мақсатында жүзеге асырылатын, тәрбиелеу мен оқытудың үздіксіз процесі.

2022 жылдың 8 желтоқсанында Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі мен «Әділдік жолы» республикалық қоғамдық бірлестігі жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары, ғылыми ұйымдар студенттері мен қызметкерлерінің құқықтық сауаттылығын арттыру, құқықтық мәдениетін қалыптастыру, құқықтарын, бостандықтарын мен заңды мүдделерін қорғау мақсатындағы тараптар арасындағы ынтымақтастық туралы Меморандумға қол қойды.

Министрліктің 2022 жылғы 21 желтоқсандағы №1 хаттамалық шешімімен барлық жоғары оқу орындарына аталған Тұжырымдама жоспарының тармақтарын орындау бойынша жұмысты күшейту, оның ішінде:

- қолданыстағы білім беру бағдарламаларына парасаттылық және сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет тақырыптарын енгізу;
- академиялық адалдық құралдарын енгізу бойынша жұмысты өзектендіру;
- сыбайлас жемқорлыққа қарсы тақырыпта тоқсан сайынғы іс-шараларды (конкурстар, зияткерлік ойындар, дебат турнирлері және т.б.) өткізу бойынша жұмысты үйлестіру ұсынылды.

Қазақстанда квазимемлекеттік секторда сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтерді құру заңнамалық тұрғыдан бекітілген.

2023 жылғы 3 қаңтарда Мемлекет басшысы «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл және мемлекеттік қорғауға жататын адамдардың қауіпсіздігін қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңға қол қойды.

Қабылданған түзетулердің сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің жұмысына да қатысы болды.

Атап айтқанда, квазимемлекеттік сектор субъектінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функцияларын орындайтын құрылымдық бөлімше немесе жауапты тұлға айқындалады, оның негізгі міндеті сол ұйымның және оның қызметкерлерінің Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлық-

қа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын сақтауын қамтамасыз ету болып табылады. Бұл ретте сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің функцияларын орындайтын жауапты тұлға ықтимал мүдделер қақтығысы ескеріле отырып айқындалады.

Квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтер туралы үлгілік ережені кәсіпкерлік жөніндегі уәкілетті органмен келісім бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі уәкілетті орган квазимемлекеттік сектор субъектінде әдіснамалық қолдау, оқыту іс-шараларын өткізу және сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл бойынша ақпарат алмасу аясында квазимемлекеттік сектор субъектілеріндегі сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтердің жұмысын үйлестіру функциясын да жүзеге асырады.

Өзінің тиімділігін көрсеткен алдын алу шараларының бірі ретінде жоғары білім беру жүйесінде комплаенс-қызметтерді енгізу тәжірибесін атап өткен жөн.

Қазақстан Республикасының «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» Заңының 16-бабы 3-тармағының талаптарын орындау мақсатында Директорлар кеңесінің 2022 жылғы 10 наурыздағы шешімімен «Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті» ҚЕАҚ-та (бұдан әрі — Университет, Қоғам) Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет (бұдан әрі — комплаенс-қызмет, Қызмет) құрылды және ол туралы Ереже мен қызметкерлердің лауазымдық нұсқаулықтары бекітілді.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет өз өкілеттіктерін атқарушы органға, квазимемлекеттік сектордың лауазымды тұлғаларына тәуелсіз жүзеге асырады, Директорлар кеңесіне, байқау кеңесіне (ол болған кезде) немесе өзге де тәуелсіз басқару органына есеп береді және Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасы талаптарының сақталуын қамтамасыз ету кезінде тәуелсіз болып табылады. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметтің құзыреті, ұйымдастырылуы және қызмет тәртібі квазимемлекеттік сектор субъектісінің ішкі актісімен айқындалады.

Заң талаптарына сәйкес аталған Қызмет Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасының талаптарын қамтамасыз ету кезінде, шаралар қабылдау мен іске асыруда тәуелсіз әрекет ете алады.

Комплаенс-қызмет жұмысының негізгі мақсаты — Қоғамның, оның қызметкерлері мен білім алушылардың сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнаманы, осы саладағы нормативтік құқықтық актілерді сақтауын қамтамасыз ету, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін тәуелсіз талдау мен бағалауды қоса алғанда, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі іс-шаралардың іске асырылуына мониторинг жүргізу, білім беру процесінің ашықтық деңгейін арттыру, құқықтық мәдениетті жетілдіру және басқа да шараларды іске асыру.

Комплаенс-қызметтің маңызды функциялары мен міндеттері — сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, мүдделер қақтығысын болдырмау, Корпоративтік әдеп кодексінің талаптарын сақтау, сыбайлас жемқорлыққа қарсы және басқа да заңға қайшы іс-қимылдар бойынша жеке және заңды тұлғалардың өтініштерін қарау, сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі ішкі құжаттарды әзірлеу, жоғары оқу орнында құқықтық түсіндіру жұмыстарын жүргізу және т.б.

Осы міндеттерді орындау үшін Директорлар кеңесі 2022 жылдың жылдың 2 маусымында Қызметтің 2022–2023 жылдарға арналған кешенді жұмыс жоспарын бекітті, сондай-ақ университет облыстың сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметімен сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі бірлескен іс-шаралар жоспарын қабылдады.

Жоспарлы іс-шараларды сапалы түрде іске асыру парасаттылық пен академиялық адалдық құндылықтарын ілгерілету үшін қолайлы орта құруға, сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін болдырмау, оларды анықтау және азайту, Қоғам қызметінде мүдделер қақтығысын жою бойынша жүйелі жұмысты жолға қоюға, өз қызметкерлерінің жосықсыз іс-әрекеттерінен орын алатын материалдық, қаржылық шығындарды және беделін өсіруге бағытталған шығындарды болдырмауға, қажетті ұсынымдар әзірлеуге мүмкіндік береді.

Қазіргі уақытта университетте бағдарламалық құжаттар, оның ішінде Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарт, Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс институтын ұйымдастыру бойынша әдістемелік ұсынымдар, Білім алушыларға сыбайлас жемқорлықты бағалау және қабылдау, білім беру қызметтерін ұсыну сапасы мәселелері бойынша сауалнама (әлеуметтік пікіртерім) жүргізу тәртібі туралы ереже, сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар ұғымдарын, сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы іс-қимыл шараларын

түсіндіру мақсатында «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл туралы» жадынама әзірленіп, бекітілді.

Әдістемелік және түсіндірмелік сипаттағы басқа да сыбайлас жемқорлыққа қарсы шаралар қабылданды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатты және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандартты іске асыру:

1) университетте сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің алдын алу, анықтау және азайту, мүдделер қақтығысын жою бойынша жүйелі жұмысты жолға қоюға;

2) университетте барлық жұмыс рәсімдерінің есептілігі мен ашықтығының пәрменді ұйымдастырушылық-құқықтық тетіктерін енгізуге;

3) өз қызметкерлерінің ықтимал жосықсыз әрекеттері салдарынан материалдық және қаржылық шығындарды болдырмауға және азайтуға;

4) ықтимал беделдік шығындарды болдырмауға;

5) шетелдік серіктестермен (тапсырыс берушілермен, жеткізушілермен және т.б.) жұмыс істеу кезінде сенімділікті нығайтуға мүмкіндік береді.

Қоғамның оң имиджін сақтау мақсатында Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет өткен жылдың 3-ші тоқсанында сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін, сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзуды болдырмау, анықтау және азайту, мүдделер қақтығысын, әдепсіз мінез-құлықты және сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманың өзге де бұзушылықтарын жою үшін «Жедел желі» жүйесін іске қосып, өзектендірді.

Университет сайтында студенттерді, қызметкерлерді және университет қонақтарын қолдау және олармен адал қарым-қатынас жасау үшін Басқарма төрағасы-Ректордың және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет басшысының блогтары құрылды және жұмыс істейді.

«Жастар әлемі — Мир молодежи» студенттердің өңірлік газетінде сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыруға байланысты өткізілген іс-шаралар, жастар мен студенттерді патриоттық тәрбиелеу, университеттің мәдени өмірі, жоғары оқу орнының ардагерлері мен қонақтарының, елімізге белгілі қоғам қайраткерлерінің, мәдениет пен өнер саңлақтарының және шет мемлекеттер өкілдерінің қатысуымен өткізілген өзекті іс-шаралар туралы ақпарат ай сайын жарияланады.

2022 жылдың 15 шілдесінде және 2023 жылдың 30 қаңтарында осы газеттің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл тақырыбына арналған арнайы шығарылымдары дайындалды.

Ұжымда сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, корпоративтік жә-

не әдеп құндылықтарын арттыру мақсатында жоғары оқу орнында кездесулер, дәрістер және басқа да өзекті іс-шаралар өткізіліп, олар бұқаралық ақпарат құралдарында кеңінен жарияланды. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнама бойынша белсенді түсіндіру жұмыстарын жүргізді. Атап айтсақ, БАҚ-та 10 мақала жарияланды және облыстық телеарнада 1 сөз сөйлеу ұйымдастырылды, сондай-ақ халықаралық және республикалық ғылыми-практикалық конференцияларда, дөңгелек үстел отырыстарында 8 баяндама жасалды.

Бұл жұмыста облыстың сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметімен, жұртшылықпен, студенттік өзін-өзі басқарумен ынтымақтастық және өзара іс-қимыл маңызды фактор болып табылады.

Корпоративтік және әдеп құндылықтарын арттыру үшін университетте тұрақты негізде бұқаралық ақпарат құралдарында кеңінен жарияланатын кездесулер, дәрістер және басқа да өзекті іс-шаралар өткізіледі.

Бүгінгі таңда комплаенс-қызмет корпоративтік парасаттылық стандарттарын сақтау үшін тәуелсіз әрі тиімді жұмысымен жоғары оқу орнында сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттардың жол нұсқаушысына айналып отыр.

Бұл ретте, корпоративтік басқаруды табысты іске асыру, имиджді нығайту үшін ғылым және білім беру процесіне қатысушылардың барлығының келісілген және үйлестірілген күш-жігері қажет, сондай-ақ сыбайлас жемқорлық көріністеріне төзбеушілік әрбір қызметкер мен білім алушының азаматтық ұстанымы, ал академиялық адалдық пен сатылмаушылық қалыпты мінез-құлық нормасы болуы тиіс.

Жоғары оқу орнының стратегиялық бағыттарының бірі — әлеуметтік-жастар саясаты. Оның мақсаты — студент жастарды рухани-адамгершілік құндылықтарды нығайтуға тарту, табысты әлеуметтендіру, белсенді азаматтық ұстанымы мен әлеуметтік жауапкершіліктерін қалыптастыру үшін жағдайлар жасау.

Жоғары оқу орнында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет пен экожүйені қалыптастыру бойынша белсенді қызметке бағдарланған жүйелі шаралар қабылдау, оның ішінде осы салада жеке бағдарламалар мен ережелер әзірлеу бойынша үнемі талдамалық және мониторингтік жұмыс жүргізіледі. Анықталған бұзушылықтар мен тәуекелдерді жою үшін 41 ұсыным беріліп, оның 35-і қазіргі уақытта орындалды.

Студенттер мен жастардың бойында сыбайлас жемқорлыққа қарсы сананы қалыптастыруға дәстүрлі түрде ұйымдастырылатын «Таза сессия» акциясы айтарлықтай ықпал ететінін атап өткен жөн. Бұл акция құқықтық сананы қалыптастыру және профессор-оқытушы-

лар құрамы мен білім алушылардың белсенді азаматтық ұстанымын, сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы бұзуға төзбеушілікті қалыптастыру мақсатында сессияаралық кезеңде өткізіледі және жоғары оқу орны басшылығының, студенттік өзін-өзі басқару органдарының, кәсіподақтың және т.б. қолдауымен жүзеге асырылады.

Сондай-ақ, студенттердің өтініштерін жедел қабылдауды, есепке алуды және қарауды қамтамасыз ету, сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы іс-қимылды жүзеге асыру мақсатында университеттің фойесі мен оқу ғимараттарында ұсыныстар мен ескертулерге арналған «сенім жәшіктері», ал жоғары оқу орнының порталында: «емтихан сессиясы бойынша сұрақтар» айдары орналастырылады. Сонымен қатар, емтихан сессиясы кезінде жағымсыз фактілерге байланысты проблема-ларды ашық талқылау ұйымдастырылады.

Студенттердің академиялық адалдықтың бұзылғаны туралы сенім телефоны, «жедел желі» арқылы хабарлауға, Басқарма төрағасы-Ректордың блогына және Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызмет басшысының блогына жүгінуге мүмкіндігі бар.

Оқу жылының басында (2022 ж. 1-3 қыркүйек) 1-курс студенттеріне білім алушылардың құқықтық мәртебесін және ішкі тәртіп ережелерін, университеттің Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясатын түсіндіру мәселелері бойынша шолу сабақтары, дәрістер өткізілді.

Сонымен қатар, облыстың сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметінің тапсырмасы бойынша 2022 жылдың 1-3 қыркүйегі және 15-19 желтоқсаны аралығында студенттер арасында сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет тақырыбында бейнероликтер көрсете отырып, «Парасаттылық сағаты» іс-шарасы ұйымдастырылды. Аталған іс-шаралар БАҚ-та, сондай-ақ Facebook аккаунттарында, университеттің электрондық ресурстарында кеңінен жарияланды.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимылдың негізгі мақсаты ашықтықты қамтамасыз ету және жоғары білім беру жүйесіндегі сыбайлас жемқорлық көріністерін тиімді және пәрменді түрде алдын алуға бағытталған шараларды нығайту, сондай-ақ университеттің беделіне нұқсан келтіру қаупі бар кез келген сыбайлас жемқорлық көріністерін жою, қабылдамау, айыптау және бетке басу бойынша моральдық-психологиялық, адамгершілік ахуал қалыптастыру деп санаймыз.

Осы міндеттерді табысты іске асыру, сапалы білім мен ғылымды, академиялық адалдықты қамтамасыз ету үшін біз ғылыми-білім беру процесінің барлық қатысушыларының үйлестірілген іс-қимылын жүзеге асыра беретін боламыз.

«Академик Е. А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті» КЕАҚ
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы комплаенс-қызметінің басшысы В. Олейник

«Противодействие коррупции — важный приоритет государственной политики Республики Казахстан»

Проблема противодействия коррупции является одной из самых острых для государства и общества. Коррупция возведена в ранг прямой угрозы национальной безопасности.

С первых дней государственной независимости Казахстан целенаправленно и поэтапно следует курсу на создание эффективных, соответствующих мировым стандартам, институтам и механизмам противодействия коррупции.

В нашей стране действует современное антикоррупционное законодательство, реализуется ряд программных документов, образован специальный уполномоченный орган — Агентство Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционная служба), активно осуществляется международное сотрудничество в сфере антикоррупционной деятельности.

Важное место в противодействии коррупции отводится объединению усилий общества и государства. Это особенно актуально для укрепления системы фундаментальных ценностей по формированию культуры абсолютного неприятия коррупции.

В Посланиях Главы государства Касым-Жомарта Кемелевича Токаева вопросам системной борьбы с коррупцией придается особое внимание. Как отмечал Президент страны «... системная и последовательная борьба с коррупцией должна оставаться нашим неизменным приоритетом».

«В отношении лиц, допустивших коррупционные преступления, условно-досрочное освобождение применяться не будет. Нужно жестко придерживаться правила, пожизненно запрещающего работать на госслужбе или в квазигосударственном секторе лицам, уличенным в коррупции. Мы должны сформировать на законодательном уровне систему защиты лиц, сообщивших о фактах коррупции».

Многогранность проблем, порождаемых коррупцией, диктуют необходимость системного подхода к организации противодействия ей.

Выработка целостной государственной стратегии противодействия коррупции и скоординированной политики в этой сфере являются одними из насущных задач правовых преобразований на современном этапе.

Антикоррупционная политика Казахстана постоянно совершенствуется исходя из запросов общества, с учетом национальной практики и передового зарубежного опыта.

Указом Президента Республики Казахстан от 2 февраля 2022 года №802 утверждена Концепция антикоррупционной политики Республики Казахстан на 2022–2026 годы (далее — Концепция), которая предусматривает системный мер противодействия коррупции с разумным балансом превентивных и уголовно-правовых инструментов.

Современная антикоррупционная политика государства делает ставку на превенцию. Наряду с ужесточением уголовного законодательства приоритет переносится на профилактику и предупреждение коррупционных правонарушений, а не на борьбу с её последствиями. На первый план выходят задачи формирования антикоррупционной культуры, проведение антикоррупционного мониторинга, выявление и устранение коррупционных рисков, широкое вовлечение общественности в борьбу с коррупцией.

Перед системой высшего и послевузовского образования стоит задача по продолжению активной политики противодействия коррупции с целью обеспечения прозрачности и доступности образовательных услуг.

В Плане действий по реализации Концепции антикоррупционной политики предусмотрены вопросы расширения антикоррупционного образования, внедрение тем добросовестности и антикоррупционной культуры в образовательные программы на всех уровнях образования. По всем специальностям бакалавриата образовательные программы дополнены элективным предметом «Основы антикоррупционной культуры».

В нашем университете в рабочие учебные планы всех образовательных программ бакалавриата включена дисциплина «Основы права и антикоррупционной культуры», которая изучается студентами в объеме 5 кредитов. Кроме этого, темы добросовестности и антикоррупционной культуры предусмотрены при изучении таких дисциплин как юридическая этика, этические нормы в деятельности юриста, уголовное право РК (особенная часть), криминология, система противодействия отмывания незаконных доходов, расследование экономических и налоговых преступлений, уголовные правонарушения в сфере экономической деятельности, противодействие

коррупционным и экономическим уголовным правонарушениям и другим.

Антикоррупционное образование — непрерывный процесс воспитания и обучения, осуществляемый в целях нравственного, интеллектуального, культурного развития и формирования гражданской позиции неприятия коррупции.

8 декабря 2022 года Министерством науки и высшего образования Республики Казахстан и Республиканским общественным объединением «Әділдік жолы» заключен Меморандум, предметом которого является сотрудничество между сторонами в целях повышения правовой грамотности, формирования правовой культуры, защиты прав, свобод и законных интересов студентов и работников организации высшего и послевузовского образования, научных организаций.

Протокольным решением Министерства от 21 декабря 2022 года №1, всем вузам предложено усилить работу по исполнению пунктов плана указанной Концепции, в том числе:

- внедрить темы добропорядочности и антикоррупционной культуры в действующие образовательные программы;
- актуализировать работу по внедрению инструментов академической честности;
- скоординировать работу по проведению ежеквартальных мероприятий на антикоррупционную тематику (конкурсы, интеллектуальные игры, дебатные турниры и т.д.).

В Казахстане законодательно закреплено создание антикоррупционных комплаенс-служб в квазигосударственном секторе.

3 января 2023 года Главой государства подписан Закон «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам противодействия коррупции и обеспечения безопас-

ности лиц, подлежащих государственной защите».

Принятые поправки также коснулись деятельности антикоррупционных комплаенс-служб.

В частности, в субъекте квазигосударственного сектора определяется структурное подразделение или ответственное лицо, исполняющее функции антикоррупционной комплаенс-службы, основной задачей которого является обеспечение соблюдения данной организацией и ее работниками законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции. При этом ответственное лицо, исполняющее функции антикоррупционной комплаенс-службы, определяется с учетом потенциального конфликта интересов.

Типовое положение об антикоррупционных комплаенс-службах в субъектах квазигосударственного сектора разрабатывается и утверждается уполномоченным органом по противодействию коррупции по согласованию с уполномоченным органом по предпринимательству.

Уполномоченный орган по противодействию коррупции также осуществляет функцию по координации деятельности антикоррупционных комплаенс-служб в субъектах квазигосударственного сектора в рамках методологической поддержки, проведения обучающих мероприятий и обмена информацией по противодействию коррупции в субъекте квазигосударственного сектора.

Одной из превентивных мер, показавших свою эффективность, является практика внедрения комплаенс-служб в системе высшего образования.

Во исполнение требований пункта 3 статьи 16 Закона Республики Казахстан

«О противодействии коррупции» решением Совета директоров от 10 марта 2022 г. в НАО «Карагандинский университет имени академика Е. А. Букетова» (далее-Университет, Общество) создана Антикоррупционная комплаенс-служба (далее-комплаенс-служба, Служба) и утверждено Положение о ней, а также должностные инструкции работников.

Антикоррупционная комплаенс-служба осуществляет свои полномочия независимо от исполнительного органа, должностных лиц квазигосударственного сектора, подотчетна совету директоров, наблюдательному совету (при его наличии) или иному независимому органу управления и является независимой при обеспечении соблюдения требований законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции. Компетенция, организация и порядок деятельности антикоррупционной комплаенс-службы определяются внутренним актом субъекта квазигосударственного сектора.

Согласно требованиям закона данная Служба является независимой при обеспечении требований законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции, в принятии и реализации мер.

Основной целью деятельности комплаенс-службы является обеспечение соблюдения Обществом, его работниками и обучающимися законодательства по противодействию коррупции, нормативных правовых актов в этой сфере, а также мониторинг за реализацией мероприятий по противодействию коррупции, включая независимый анализ и оценку коррупционных рисков, повышение уровня прозрачности образовательного процесса, совершенствование правовой культуры и другие меры.

Важными функциями и задачами комплаенс-службы является профилактика коррупции, предотвращение конфликта интересов, рассмотрение обращений физических и юридических лиц требований Кодекса корпоративной этики, коррупционных и других противоправных действий, разработка внутренних документов по противодействию коррупции, праворазъяснительная работа в вузе и другая.

Для выполнения этих задач Советом директоров 2 июня текущего года утвержден Комплексный план работы Службы на 2022–2023 годы, а также университетом принят совместный план мероприятий по противодействию коррупции с Антикоррупционной службой области.

Качественная реализация плановых мероприятий, позволит создать благоприятную среду для продвижения ценностей добропорядочности и академической честности, наладить системную работу по предотвращению, выявлению и снижению коррупционных рисков, устранению конфликтов интересов в деятельности Общества, избежать возможные ма-

териальные, финансовые и репутационные потери от недобросовестных действий своих сотрудников, выработать необходимые рекомендации.

В настоящее время в университете разработаны и утверждены программные документы, в т.ч. Антикоррупционная политика, Антикоррупционный стандарт, Методические рекомендации по организации института антикоррупционного комплаенса, Положение о порядке проведения анкетирования (социологического опроса) обучающихся по вопросам оценки и восприятия коррупции, качества предоставления образовательных услуг, памятка «О противодействии коррупции» в целях разъяснения понятий коррупционных правонарушений, мер профилактики и противодействия коррупции.

Приняты и другие антикоррупционные меры методического и разъяснительного характера.

Реализация Антикоррупционной политики и Антикоррупционного стандарта:

- 1) будут способствовать налаживанию системной работы в университете по предотвращению, выявлению и снижению коррупционных рисков, устранению конфликта интересов; позволят:
- 2) внедрить в университете действенные организационно-правовые механизмы подотчетности и прозрачности всех рабочих процедур;
- 3) избежать и снизить материальные и финансовые потери от возможных недобросовестных действий своих работников;
- 4) избежать возможные репутационные потери;
- 5) укрепить доверие и уверенность при работе с зарубежными партнерами (заказчиками, поставщиками и др.).

С целью сохранения положительно-го имиджа Общества Антикоррупционной комплаенс-службой в 3-м квартале истекшего года актуализирована «Горячая линия» для предотвращения, выявления и снижения коррупционных рисков, нарушений антикоррупционного законодательства, устранению конфликта интересов, неэтичного поведения и иных нарушений антикоррупционного законодательства.

На сайте университета созданы и функционируют блог председателя Правления-Ректора и блог руководителя Антикоррупционной комплаенс-службы для поддержания и честного общения со студентами, работниками и гостями вуза.

В региональной студенческой газете «Жастар әлемі — Мир молодежи» ежемесячно публикуется информация о проведенных мероприятиях, связанных с формированием антикоррупционной культуры, патриотическом воспитании молодежи и студентов, культур-

ной жизни вуза, актуальных мероприятиях с участием ветеранов и гостей вуза, известных общественных деятелей, культуры и искусства страны и представителей зарубежных государств.

15.07.2022 г. и 30.01.2023 г. подготовлены специальные выпуски этой газеты, посвященные антикоррупционной тематике.

В целях формирования антикоррупционной культуры в коллективе, повышения корпоративных и этических ценностей в вузе проводились встречи, лекции и другие актуальные мероприятия, которые широко освещались в средствах массовой информации. Антикоррупционной комплаенс-службой проводилась активная разъяснительная работа по антикоррупционному законодательству, опубликовано 10 статей в СМИ и 1 выступление на областном телевидении, а также сделано 8 докладов и выступлений на международных и республиканских научно-практических конференциях, заседаниях круглого стола.

Важным фактором в этой работе служит сотрудничество и взаимодействие с Антикоррупционной службой области, общественностью, студенческим самоуправлением.

Для повышения корпоративных и этических ценностей в университете на постоянной основе проводятся встречи, лекции и другие актуальные мероприятия, которые широко освещаются в средствах массовой информации.

На сегодня комплаенс-служба является проводником антикоррупционных стандартов в вузе, посредством её независимой и эффективной работы за соблюдением корпоративных стандартов добропорядочности.

При этом, для успешной реализации корпоративного управления и укрепления имиджа необходимы согласованные и скоординированные усилия всех участников научно-образовательного процесса, где нетерпимое отношение к коррупционным проявлениям должно стать гражданской позицией каждого работника и обучающегося, а академическая честность и неподкупность нормой поведения.

Одним из стратегических направлений вуза является социально-молодежная политика, цель которой — вовлечение студенческой молодежи в укрепление духовно-нравственных ценностей, создание условий для успешной социализации студенческой молодежи, формирования активной гражданской позиции и социальной ответственности.

В вузе постоянно проводится аналитическая и мониторинговая работа по принятию системных мер, ориентированных на активную деятельность по формированию антикоррупционной культуры и экосистемы, включая разработку собственных программ и положений в данной сфере. Для устранения выявленных нарушений и рисков даны 41 рекомендация, из которых 35 в настоящее время исполнено.

Следует отметить, что формированию антикоррупционного сознания у студентов и молодежи способствует в немалой степени, ставшая уже традиционной акция «Чистая сессия», она проводится в межсессионный период с целью формирования правового сознания и активной гражданской позиции профессорско-преподавательского состава и обучающихся, нетерпимости к нарушениям антикоррупционного законодательства и осуществляется при поддержке руководства вуза, органов студенческого самоуправления, профкома и т.д.

Также, в целях обеспечения оперативного приема, учета и рассмотрения обращений студентов, профилактики и противодействия коррупции в фойе и учебных корпусах университета будут установлены «ящики доверия» для предложений и замечаний, а на портале вуза рубрика: «вопросы по экзаменационной сессии». Организованы открытые обсуждения проблем, связанных с негативными фактами в период экзаменационной сессии.

Студенты имеют возможность сообщать о нарушениях академической честности по телефону доверия, «горячей линии», обратиться на блог председателя Правления-Ректора и блог руководителя Антикоррупционной комплаенс-службы.

В начале учебного года (1–3 сентября 2022 г.) проведены обзорные занятия, лекции для студентов 1-го курса по вопросам разъяснения правового статуса обучающихся и правил внутреннего распорядка, Антикоррупционной политики университета.

Также по поручению Антикоррупционной службы области организовано проведение в период с 1 по 3 сентября и 15 по 19 декабря 2022 года мероприятия «Час добропорядочности» среди студентов с просмотром видеороликов на тему антикоррупционной культуры. Указанные мероприятия широко освещались в СМИ, а также на аккаунтах Facebook, электронных ресурсах университета.

Полагаем, что основной целью противодействия коррупции является обеспечение прозрачности и укрепление мер, направленных на эффективное и действенное предупреждение коррупционных проявлений в системе высшего образования, а также создание морально-психологического, нравственного климата по искоренению, неприятию, осуждению и порицанию любого коррупционного проявления, как угрозы подрыва репутации университета.

Для успешной реализации этих задач, обеспечения качественного образования и науки, академической честности мы принимаем скоординированные действия всех участников научно-образовательного процесса.

Руководитель антикоррупционной комплаенс-службы
НАО «КАРАГАНДИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АКАДЕМИКА Е. А. БУКЕТОВА» В. Олейник

«Академическая честность и чистая сессия – важные факторы формирования атмосферы нетерпимости и противодействия коррупции в системе высшего образования»

Проблема противодействия коррупции является одной из самых острых для государства и общества.

В Посланиях Главы государства Касым-Жомарта Кемелевича Токаева вопросам системной борьбы с коррупцией придается особое внимание. Как отмечал Президент страны «... системная и последовательная борьба с коррупцией должна оставаться нашим неизменным приоритетом».

В нашей стране действует современное антикоррупционное законодательство, реализуется ряд программных документов, образован специальный уполномоченный орган – Агентство Республики Казахстан по противодействию коррупции (Антикоррупционная служба), активно осуществляется международное сотрудничество в сфере антикоррупционной деятельности.

За последние годы принят ряд важных антикоррупционных законов – «О противодействии коррупции», «Об общественных советах», «О государственной службе», «О доступе к информации», «О государственных закупках», реализованы и другие меры.

Предусмотрены механизмы повышения уровня вовлеченности граждан в государственное управление: социальные сети, институты гражданского общества позволяют гражданам оказывать существенное влияние на процесс принятия важных государственных решений, в том числе в рамках общественных советов.

Все эти меры позволили Казахстану вступить в группу стран по борьбе с коррупцией GRECO, улучшить позиции в международном антикоррупционном рейтинге Transparency International со 140-го до 101-е.

Многогранность проблем, порождаемых коррупцией, диктуют необходимость системного подхода к организации противодействия ей.

К сожалению, распространение коррупции в казахстанском обществе, её проникновение в различные сферы общественной жизни, не обошли стороной и вузовскую среду.

26 января прошлого года Глава государства выступая на расширенном заседании Правительства, поручил принять соответствующие меры, при этом усилить ответственность вузов за нарушение академической честности и коррупционные правонарушения вплоть до лишения лицензии.

Опасность академической коррупции заключается не только в том, что она негативно отражается на профессиональном уровне и облике будущих учителей, юристов, экономистов и других специалистов, которые в практической деятельности будут решать жизненно важные задачи, но и в том, что сам факт наличия коррупционных проявлений в учебном процессе закладывает условия формирования личнос-

тей, склонным к коррупционным правонарушениям. Поэтому, система противодействия коррупции в вузе должна носить системный и комплексный характер.

Антикоррупционная политика Казахстана постоянно совершенствуется исходя из запросов общества, с учетом национальной практики и передового зарубежного опыта.

Современная антикоррупционная политика государства делает ставку на превенцию. Наряду с ужесточением уголовного законодательства приоритет переносится на профилактику и предупреждение коррупционных правонарушений, а не на борьбу с её последствиями.

Как известно, Указом Президента Республики Казахстан от 2 февраля 2022 года №802 утверждена Концепция антикоррупционной политики Республики Казахстан на 2022–2026 годы (далее – Концепция), которая предусматривает систему мер противодействия коррупции с разумным балансом превентивных и уголовно-правовых инструментов.

Совсем недавно, 5 апреля текущего года Президент страны обозначил перед новым председателем Антикоррупционной службы Асхатом Жумагали (*кстати, выпускником 2000 года нашего университета*) и личным составом Агентства приоритетные задачи, в том числе, полной реализации мероприятий, отраженных в Концепции антикоррупционной политики, а также обратил внимание на важность устранения системных причин и условий, способствующих коррупционным проявлениям.

Перед системой высшего и послевузовского образования стоит задача по продолжению активной политики противодействия коррупции с целью обеспечения прозрачности и доступности образовательных услуг.

В Плана действий по реализации Концепции антикоррупционной политики предусмотрены вопросы расширения антикоррупционного образования, внедрение тем добропорядочности и антикоррупционной культуры в образовательные программы на всех уровнях образования.

Протокольным решением Министерства от 21 декабря 2022 года №1, всем вузам предложено усилить работу по исполнению пунктов плана указанной Концепции, в том числе:

- внедрить темы добропорядочности и антикоррупционной культуры в действующие образовательные программы;
- актуализировать работу по внедрению инструментов академической честности;
- скоординировать работу по проведению ежеквартальных мероприятий на антикоррупционную тематику (*конкурсы, интеллектуальные игры, дебатные турниры и т.д.*).

В нашем университете в рабочие учебные планы всех образовательных программ бакалавриата включена дисциплина «Основы пра-

ва и антикоррупционной культуры», которая изучается студентами в объеме 5 кредитов. В настоящее время юридическим факультетом вуза разрабатывается краткосрочный учебный курс для государственных служащих по реализации антикоррупционной политики.

Важно отметить, что одной из превентивных мер, показавших свою эффективность, является практика внедрения комплаенс-служб в системе высшего образования.

В соответствии с требованиями закона, решением Совета директоров от 10 марта 2022 года (Протокол №2) была создана Антикоррупционная комплаенс-служба НАО «Карагандинский университет имени академика Е. А. Букетова» (далее – Университет, Общество, НАО «КарУ»), а 2 июня 2022 года утвержден её штат (2 единицы) и назначен руководитель.

Согласно требованиям закона данная Служба является независимой при обеспечении требований законодательства Республики Казахстан по противодействию коррупции, в принятии и реализации мер.

Основной целью деятельности комплаенс-службы является обеспечение соблюдения Обществом, его работниками и обучающимися законодательства по противодействию коррупции, нормативных правовых актов в этой сфере, а также мониторинг за реализацией мероприятий по противодействию коррупции, включая независимый анализ и оценку коррупционных рисков, повышение уровня прозрачности образовательного процесса, совершенствование правовой культуры и другие меры.

Для выполнения этих задач Советом директоров 2 июня текущего года утвержден Комплексный план работы Службы на 2022–2023 годы, идет его реализация.

17 марта 2023 года наш университет вступил в Лигу академической честности, что будет способствовать повышению качества образования, противодействию коррупции во всех её проявлениях.

В настоящее время в университете разработаны и утверждены программные документы, в т.ч. Антикоррупционная политика, Антикоррупционный стандарт, Методические ре-

комендации по организации института антикоррупционного комплаенса, Положение о порядке проведения анкетирования (социологического опроса), памятка «О противодействии коррупции» в целях разъяснения понятий коррупционных правонарушений, мер профилактики и противодействия коррупции.

В вузе постоянно проводится аналитическая и мониторинговая работа по принятию системных мер, ориентированных на активную деятельность по формированию антикоррупционной культуры и экосистемы, включая разработку собственных программ и положений в данной сфере. Для устранения выявленных нарушений и рисков даны 41 рекомендация, из которых 35 в настоящее время исполнено, другие на стадии постоянного исполнения. Принимаются и другие меры.

С целью сохранения положительного имиджа Общества Антикоррупционной комплаенс-службой актуализирована «Горячая линия» для предотвращения, выявления и снижения коррупционных рисков, нарушений антикоррупционного законодательства, устранению конфликта интересов.

На сайте университета созданы и функционируют блоги председателя Правления-Ректора, проректоров и руководителя Антикоррупционной комплаенс-службы для поддержания и честного общения со студентами, работниками вуза.

В целях формирования антикоррупционной культуры в коллективе, повышения корпоративных и этических ценностей в вузе проводились встречи, лекции и другие актуальные мероприятия. Традиционными стали проведение мероприятий: «Час добропорядочности», кураторские часы, обзорные занятия и лекции со студентами. В региональной студенческой газете «Мир Молодежи» публикуются статьи и спецвыпуски, посвященные антикоррупционной тематике.

Формированию антикоррупционного сознания у студентов и молодежи способствует в незначительной степени, ставшая уже традиционной акция «Чистая сессия», она проводится в межсессионный период с целью формирования правового сознания и активной гражданской позиции профессорско-преподаватель-

кого состава и обучающихся, нетерпимости к нарушениям антикоррупционного законодательства и осуществляется при поддержке руководства вуза, органов студенческого самоуправления, профкома и т.д.

Для организации данной работы создан штаб. 19 апреля текущего года в университете была проведена акция «Чистая сессия». В данном мероприятии приняли участие: Жүсіпбек Т.З., проректор по академической работе, Шабер В.Н., первый заместитель прокурора Карагандинской области Мынгышев А.К., заместитель руководителя управления превенции Департамента по противодействию коррупции области, представители общественности и молодежных организаций, руководители структурных подразделений, профессорско-преподавательского состава и студенты. После выступлений, участники мероприятия ответили на вопросы, обменялись мнением по вопросам эффективности противодействия коррупции

Студенты, магистранты и докторанты призваны принять активное участие в профилактике коррупционных проявлений в вузе и нетерпимости к этому социальному злу, а также контролировать проведение акции «Чистая сессия» и добиваться справедливости в рамках своих прав на качественное образование.

В ходе дальнейшего проведения этой акции будет организовано анонимное анкетирование студентов на предмет выявления фактов коррупционных проявлений, удовлетворенности качеством предоставления образовательных услуг и приема экзаменов.

Также, в целях обеспечения оперативного приема, учета и рассмотрения обращений студентов, профилактики и противодействия коррупции в фойе и учебных корпусах университета будут установлены «ящики до-

верия» для предложений и замечаний, а на портале вуза рубрика: «вопросы по экзаменационной сессии». В дополнение, будут организованы открытые обсуждения проблем, связанных с негативными фактами в период экзаменационной сессии.

Студенты имеют возможность сообщать о нарушениях академической честности по телефону доверия, «горячей линии», обратиться на блог председателя Правления-Ректора и блог руководителя Антикоррупционной комплаенс-службы.

Признаками качественного обучения является допуск к учебному контенту всех обучающихся, наличие постоянно действующей платформы, учет посещаемости и освоение материала. При сдаче экзаменов применяется электронная система, которая позволяет контролировать студента, когда он находится на дистанции и при сдаче экзаменов.

Успешно зарекомендовал себя прокторинг – система контроля за списыванием во время экзаменов, которая внедрена и в нашем вузе. Помимо системы прокторинга, в вузе давно используется система антиплагиата в целях повышения академической честности.

Все эти новшества успешно внедрены и используются в нашем университете.

Полагаем, что основной целью противодействия коррупции является обеспечение прозрачности и укрепление мер, направленных на эффективное и действенное предупреждение коррупционных проявлений в системе высшего образования, а также создание морально-психологического, нравственного климата по искоренению, неприятию, осуждению и порицанию любого коррупционного проявления.

КАРТА КОРРУПЦИОННЫХ РИСКОВ
Уровень: «ВУЗЫ»

КОРРУПЦИОННЫЕ РИСКИ, ВЫТЕКАЮЩИЕ ИЗ МЕНЕДЖМЕНТА ВУЗОВ			
Коррупционные риски	Как выявить? (внешние признаки)	Что проверить? (объекты мониторинга)	Как минимизировать? (антикоррупционные меры)
Непрозрачное формирование и распределение бюджета вуза	1. Отсутствие в вузе бюджетной комиссии или аналогичного коллегиального органа, утверждающего бюджет (либо его номинальный характер); 2. Отсутствие (либо номинальный характер) конкретной и работающей процедуры формирования и рассмотрения бюджетных заявок; 3. Отсутствие протоколов итоговых решений по утверждению конкретных статей бюджета; 4. Отсутствие установленных каналов информирования подразделений об итогах рассмотрения бюджетных заявок; 5. Частое перераспределение средств между различными статьями бюджета; 6. Непрозрачное распределение накладных	1. Наличие коллегиального органа утверждающего бюджет вуза; 2. Степень вовлечения руководителей и представителей структурных подразделений в обсуждение бюджета и принятие итогового решения (состав коллегиального органа); 3. Формат и процедура обсуждения и утверждения бюджета (очный, заочный, онлайн; вкорм; процедура принятия решения (тайное/открытое голосование; все ли участники заседания могут голосовать; имеется ли "решающий голос" и т.д.); 4. Степень аргументированности исключения либо утверждения конкретных статей; 5. Наличие протоколов заседаний бюджетной комиссии (либо иного коллегиального органа по бюджету), а также оформленных итоговых решений; 6. Соблюдение процедуры ознакомления структурных подразделений с утвержденным бюджетом; 7. Прозрачность расходования бюджетных средств и наличие у каждого подразделения возможностей контроля своего бюджета; 8. Действующие механизмы отчетности по использованию выделенного бюджета	1. Коллегиальное рассмотрение и утверждение бюджета; 2. Горизонтальное управление бюджетными средствами (предоставление операционной самостоятельности подразделениям в рамках выделенного бюджета); 3. Внедрение жестких механизмов отчетности по использованию бюджетных средств; 4. Контроль эффективности использования бюджетных средств с обязательной презентацией и оценкой достигнутых результатов

